

Sappho

kaldtes for den 10. muse og den kvindelige Homer (6. årh. f. Kr.).

Hun fødtes i byen Eresos på øen Lesbos i tidsrummet 617-12 i den såkaldte archaiske kulturperiode.

Hun blev gift med rigmanden Kerkôlas fra Andros og sammen fik de datteren Klaïs. Krige mellem to kongeslægter tvang Sappho i landflygtighed til Sicilien. Efter en årrække vendte hun tilbage til Mytilene, hvor hun oprettede en skole for unge adelskvinder, der skulle uddannes, inden de giftede sig. Hun havde sit virke i skolen indtil sin død 570-60 f. Kr. og var kendt som digter, komponist, filosof og pædagog.

Sappho-skolen

Sappho skolen var skolen for esoterik, som skulle føre til en indvielse. Her underviste Sappho i de 7 kunster: Retorik, musik, drama, geometri, astronomi, matematik, filosofi samt erotik, som blev kaldt den 8. kunstart.

Alt, hvad Sappho underviste i og beskæftigede sig med, skulle for hende være lig en skabelsesproces.

Retorik bestod i indførelse og forståelse af ordenes oprindelse og betydning og kunsten at føre en dialog, hvor den enkelte deltager lærte at forbinde sig med ånden ved hjælp af det højere selv, for at være aktiv skabende, så dialogen i sig selv blev en skabelsesproces.

Til musikundervisningen knyttede sig disciplinerne sang og dans.

Sang

Først måtte eleven undervises i at tale korrekt ved at lære det korrekte forhold til vokaler og konsonanter og deres indbyrdes forhold. De måtte lære, at konsonanterne er udtryk for det fysiske, idet de artikuleres i kroppen gennem fire forskellige ansatspunkter/støttepunkter i mund regionen. Et ansatspunkt/støttepunkt opstår, hvor to flader mødes og støtter mod hinanden.

Læbestøtte m, b, p

Fortunge/overtænder d, t, l, n

Bagtunge/gane k, q, g, ng

Hvislelydene f, v gennem tænder/læbestøtte, s, z, sch, r luft lydene gennem tænderne og åndelydene h og ach.

Støtten fra de fire ansatspunkter forplanter sig videre til skråmusklerne (bugen).

Indlevelsen i de enkelte konsonanter lærte eleverne ved at forme konsonanterne ved hjælp af kroppens lemmer, altså arme og ben.

Det samme princip gjaldt indlevelsen i vokalerne væsen.

Vokalerne lærte eleverne at kende ved at mærke tungens bevægelser, når de udtalte de fem vandrevokaler **U O A E I**. De kaldes vandrevokaler, fordi vokalerne under udtalen vandrer hen over tungen.

Begyndende med **U** som dannes bagerst/øverst på bagtungen og foran **O** et stykke længere nede af tungens "bakkeform", **A** midt på tungen dannende en lille hulning. **E** ligger foran **A** ligeledes dannende en svag hulning i tungens spids. Forrest, foran **E** dannes **I**, som er den lyseste vokal med flest overtoner. Hvorimod **U** er den dunkleste vokal med flest undertoner.

Med armene og benene lærte eleverne vokalernes forskellige væsen at kende.

Når de eksempelvis med deres arme formede et **O**, hørte de samtidigt den klingende **O tone**. På samme måde med de andre vokaler hørte eleverne de forskellige vokaltoner.

Disse kropsgebærder ledte undervisningen hen mod sangen og når eleverne beherskede artikulationen af konsonanterne og vokalerne var de rede til at modtage viden om sangen.

Goethe skrev mange år efter:

"Wo man singt
da lass dich ruhig nieder.
Böse Menschen haben
keine Lieder."

"Der hvor man synger
kan man roligt slå sig ned.
Onde mennesker
har ingen sange."

En sanger er en vokalist.

Vokalen er tonen.

Tonen er vokalen.

Eleverne måtte lære at forhøre en tone, det vil sige en vokal, før den blev sunget.

I forhøren af tonen banes vejen for tonen/vokalen.

Forhøren tiltrækker tonen, fordi toner/vokaler er åndelige væsener, der er til stede overalt i den æteriske verden, det vil sige i luften omkring os. Tonen/vokalen drages så at sige hen imod sangeren.

I denne tilstand er tonerne stumme, uhørbare for det fysiske øre og kun hørbare for det æteriske øre.

Vokalen forhøres på selve tonen på sangens vokaler, der skal synges. Suggestivt. De bringes til live, inkarnerer, når mennesket synger. I det øjeblik stemmen sætter tonen an, inkarnerer tonen/vokalen.

Tonerne inkarnerer gennem det menneskelige fysiske legeme, gennem luften, der strømmer gennem legemet. Når luften er opbrugt til den musikalske frase, excarnerer tonen og bliver igen uhørlig, stum for det fysiske øre for atter at vende tilbage til den æteriske verden. Her opfører tonen sig på samme måde som bølger af lys, luft og vand i en rytmisk bølge-bevægelse frem og tilbage.

Efter at have klinget ud, excarneret, bevæger den uhørlige tone sig frit ud i universet i en bølge-bevægelse for igen at vende tilbage, tiltrukket af sangerens forhøren, til en ny form, alt efter hvilken tone/vokal der forhøres af sangeren - den første vokal i det

næste ord i sangens tekst. Denne bevægelses intensitet forstærkes af eleven, der lærer at efterhøre tonen.

Efterhøren er således den fra sangeren udadgående bølge-bevægelse og forhøren er den hen imod sangeren indadgående bølge-bevægelse.

Disse to bevægelser følger hinanden kontinuerligt i det musikalske forløb. Forløbet er uhørligt for det fysiske øre, men mærkes efterhånden hos eleven som en kraft.

Når mennesket spiller på et instrument, er det den eksakte tone, der forhøres og efterhøres. Og efterhøren går over i forhøren. Processen sker ufattelig hurtigt.

En sang blev indstuderet efter følgende tre trin:

1. Først blev sangens tekst talt med henblik på artikulation og bevidsthed om vokalerne og konsonanternes placering og korrekte udtale.
2. Teksten fremførtes på samme måde, sunget på én og samme tone som en fri messetone.
3. Det samme fremførtes derefter med melodien.

Eleven lærte, at vokalerne er udtryk for det sjælelige element og skulle derfor klinge uden for legemet, ude i rummet. For at det kunne lykkes, måtte eleven lære at gøre sin krop gennemtrængelig for tonen, så tonen ikke blev "siddende fast" i kroppen. Gennemtrængeligheden i kroppen opøvedes ved at give efter for kroppens tyngde og bevidst mærke kropsvægten /tyngdekraften i fødderne, der jo er udtryk for det yderste punkt i det fysiske, for det konsonantiske. Når fødderne mærkes, mærkes hele kroppen. Så har mennesket bevidsthed i hele sin krop.

Når et menneske mærker sine fødder, ved at give efter for kropsvægten, er kroppen fri af unødige kropsspændinger, der hæmmer den frie tones udfoldelse gennem kroppen og ud i rummet.

Og således er den menneskelige krop blevet et musikinstrument, der kan spilles på af tonerne. Vokalerne kan klinge frit i rummet, støttet af konsonanterne i det fysiske legeme med fundamentet i foden.

Eleverne lærte, at lige som de selv havde et gulv at stå på, og blev "båret" af dette gulv, ligeledes behøver tonerne "luftgulvet", som skabes ved, at den strømmende luft fra kroppen holder tonen svævende, støttet af det for tonen gennemtrængelige legeme med basis i fødderne.

Hver eneste tone/vokal er støttet af det konsonantiske princip i foden.

Konsonanten er udtryk for det fysiske og vokalen er udtryk for det sjælelige.

Selve skabelsen sker gennem det æteriske princip, som er udtrykt ved bevægelse og rytme.

Eleverne lærte at opleve kroppen som et musikinstrument.

Selv kunne de udbryde: ”Tonerne spiller på mig!”

De oplevede også, at når tonerne spillede på dem, havde tonerne deres egen lovmæssighed. Eleverne kunne pludselig mere end det, de troede, de kunne.

Musikalitet og åndelighed smeltede sammen. Deres bevidsthed blev rykket op på et højere plan, i en højere sfære.

Når eleverne kom til at opleve, at selve kroppen er et musikinstrument, fik de også oplevelsen af, at kroppen danser på grund af tonerne, på grund af musikken.

Det er tonerne der får kroppen til at danse. Således udvikledes den sande musikalitet. Og evnen til helt at være tilstede i nuet.

Sangundervisningen førte til:

Dansen

Når eleven mærker, at kroppen er blevet et frit instrument, som kan spilles på gennem for- og efterhøren af vokaltonerne, er tiden kommet for eleven til at lære at danse.

Eleven lærer at være så meget tilstede i for- og efterhøren, at eleven smelter helt sammen med musikken, bliver ét med musikken og således bliver helt tilstede i nuet.

Den fysiske hørlige musik spiller på den fysiske krop, mens musikken klinger.

Umiddelbart før musikken sætter ind, forhører eleven tonen og kroppen er allerede i bevægelse. Efter musikkens sidste tone er klinget ud og der er tyst i rummet, forsætter kroppen med afsluttende bevægelser i efterhøren.

I **drama-undervisningen** skulle eleverne bevidsthedsmæssigt lære at hæve sig op over deres timelige jeg, for på den måde at leve sig ind i de forskellige roller. Dette var en større udfordring for dem end eksempelvis at citere hele Illiaden og Odyséen udenad. Det skyldes, at den tids menneske-bevidsthed var båret og styret af de æteriske kræfter i lang højere grad end vi er det i vore dage. I æterkræfterne hos den voksne lå hukommelseskræfterne gemt, derfor var det nemt dengang at huske lange passager. Det samme princip gælder for vor tids børn. Børn i dag har også nemt ved at lære udenad.

Dramaundervisning resulterede i tilgangen til menneskets følelsesregister.

Eleven lærte at identificere sig med og beherske hver eneste følelse uden at ”drukne” i den, men vise følelserne objektivt, så oplevelsen for publikum blev optimal.

Det var skuespillerens opgave kun at fremstille teaterstykkets handling uden at blive subjektiv.

Kunstarten **geometri** skulle indføre eleven i sande og ædle lovmæssigheder.

Disse lovmæssigheder blev inkorporeret i eleverne gennem kropsøvelser, hvor eleverne udførte geometriske mønstre gennem danse øvelser. Når kroppen lærte at sanse de forskellige figurer og former, var hjernen parat til at strukturere

de samme former og figurer, når der herefter blev tegnet og udregnet. Alle konstruktioner måtte hele tiden udregnes med den største nøjagtighed, uden mindste skævhed.

På samme måde lærte eleverne om universets opbygning og om astronomi, som bygger på samme principper og lovmæssigheder.

Intet i universets opbygning er tilfældigt. Alt i universet, ned til mindste detalje, er bygget efter bestemte lovmæssigheder som geometrien.

Eleverne lærte om de himmelske hierarkiers funktioner i de åndelige sfærer. Hvordan de højere væsener i de himmelske sfærer væver skabelsens tråde og underviser fysiske væsener, at de er en del af hele den fortløbende skabelsesproces.

De lærte også om de forskellige verdener i det jordiske univers:

Den mineralske verden, den fysiske verden, den æteriske verden, den astrale verden. Mineral- verdenen, bestående af fysiske former, skabt af mineraler uden organiske legemer.

Plante-verdenen, der består af et livs-legeme (æterlegeme) og fysisk legeme, hvor planten er opbygget omvendt af mennesket, idet forplantningen sker i den øverste del af planten og hos mennesket sker i den nederste del. Og hvor plantens "hjerne" virker i roden og er gemt under jorden, hvorimod den menneskelige hjerne befinder sig øverst i menneskets hoved.

Dyre-verdenen består af den fysiske krop, livs-legemet (æterlegemet) og følelses-legemet (det astrale legeme).

Menneske-verdenen: mennesket har tilfælles med planterne, den fysiske krop og livs-legemet. Tilfælles med dyrene har mennesket foruden den fysiske krop og livs-legemet også følelseslegemet. Kun mennesket er bærer af et jeg-legeme, og netop dette jeg adskiller mennesket fra dyrene. Med dette jeg er mennesket i stand til at sige jeg om sig selv og i stand til at tænke og således forbinde sig med den åndelige verden.

Det kan dyrene ikke. Dyr evner ikke at tænke. De reagerer fra instinkt og begær gennem det astrale legeme.

Matematik

Gennemtrængt af denne viden, at hele universet er skabt ud fra geometriske lovmæssigheder blev eleverne nu indviede i den matematiske proces.

Eleverne skulle nu lære den matematiske bevisførelse af eksistensen af den fysiske verden og den metafysiske verden.

Den geometriske og matematiske viden skabte hos eleverne en stærk ærefrygt og kærlighed til universet samt dens lovmæssigheder.

Filosofi

Og den sidste disciplin fænomenet "filosofia", som betyder en ven, der dyrker, elsker visdom, opfyldte eleverne med selvtillid og fred, idet de unge kvinder, gennem den

udvidede undervisning de havde modtaget i Sappho-skolen, blev bærere af den tids kulturliv og åndens formidlere.

Tilmed blev de unge kvinder, inden de giftede sig, indført i Eros - elskovskunsten. Brylluppet havde den største betydning i et menneskes liv, idet det følte sig tæt på guderne.

Sapphos digtekunst

Kendetegnende for at Sapphos digte forbliver sand poesi og stadig gør indtryk på os i dag er hendes sans for smukke, yndefulde ord, også ord hun selv har skabt, f.eks.

Nymfehave, bryllupsråb, rødme bliver til "rødes".

Ordsammensætningerne skaber stemninger og realisme, og beskriver altså den jordnære tilværelse.

Huxley siger om Sapphos digtekunst: "i få ord er meget udtrykt".

Sappho skaber ud fra folkesangens kilde.

Her er et eksempel på en stemningsgivende folkesang:

"Månen og Plejaderne
er gået ned. Midnatten
og tiden er forbi –
men jeg, jeg ligger ensom."

Folkesangen kommer her tydeligt til udtryk:

"O søde Moder, ikke længere
kan jeg svinge væverbommen,
af længsel efter ynglingen,
og det frembringer Afrodite."

Sapphos bryllupsdigte er tillige præget af folkesangen:

"Aftenstjerne, du bringer alt det hjem,
som den strålende morgen adspredte:
du bringer fåret,
du bringer geden,
du bringer datteren bort fra moderen"

Sappho skabte digtesange til de enkelte led i bryllupsceremonien. Hendes digtesange var kendte og værdsatte over alt i Antikken.

Hun indtog status som festdigterinde ved alle bryllupper i Mytelene og deltog sammen med de andre piger fra Sappho skolen i bryllupsceremonien.

Sappho blev stærkt knyttet til pigerne gennem undervisningsperioden og vemodet over at skulle skilles fra en af de unge kvinder, når hun skulle giftes, er tydelig i ”Oden til Afrodite”:

”Evide Afrodite,
barn af Zeus på mangefarvet trone,
listighed kalder dig, jeg beder dig,
bryd ej min sjæl, Herskerinde,
med hjertesorg, med fortvivelse.

Nej, kom herhen, ligesom du også
tidligere fra det fjerne fornemmede
mit råb og forlod din Faders hus –
det gyldne – og kom,

på den forspændte vogn. To skønne,
hurtige spurve trak dig over den sorte
jord, med svirrende vingeslag ned fra
himlen gennem Æterens midte

lige til målet. Men du, Salige – Store,
smilede med evigt åsyn og du
spurgte hvad der atter smertede mig,
hvorfor jeg atter kaldte,

hvad jeg grænseløst ønskede, der skulle
ske min heftige sjæl. ”Ja, hvem skal
forføre Peitho* – din kærlighedsbejler,
hvem, o Sappho, forsmår dig? (*overtalelsesgud)

Er hun endnu i dag flygtig, om end hun følger
efter, er hun ugunstig stemt overfor gaver, om
end hun giver selv, er hun endnu i dag ukærlig,
om end hun snart elsker, også selv om hun ikke vil.

Kom til mig også nu; befri mig fra klage,
fra forvikling; opfyld kaldet fra min sjæls
længsel efter opfyldelse.
Du selv hjælp mig i kampen.”

Ved selve bryllupsfesten var Sapphos sorg vendt til glæde og forventning.
Hendes opgave var at lede de unge kvinder over i voksenverdenen og det skete ved
bryllupsceremonien.
Sangene blev foredraget af solister eller af drenge og -pigeor.

Pigekoret repræsenterer bruden:

”Pigetid, pigetid, hvorhen iler du
og efterlader mig?”

Og et andet kor svarer:

”Aldrig mere vender jeg tilbage
til dig, aldrig mere igen”

Et bryllup fandt sted ved forårsfuldmåne og begyndte i brudens hjem.
Bruden blev efter et rituelt bad med vand fra en hellig kilde klædt på af hendes
veninder. Hun fik slør på og blev ført ind til festfejringen. Brudgommen var allerede
til stede og æret af brudens far med en skænk og et vers, der skulle ”forbinde hjem til
hjem”. Bruden blev ført hen til ham og hendes slør blev løftet.
Hun modtog gaver og satte sig over for brudgommen. Brudens skønhed bliver hyllet
i følgende sang og Sappho har valgt billedet af æblet, Afrodites frugt:

”Ligesom æblet bliver rødt, det søde,
højt oppe i træet, højt på den øverste gren;
det glemte plukkerne at hente –
og dog, nej! Ikke glemte:
de kunne bare ikke nå det –”

(Bruden – den særlig udvalgte – er ikke tilgængelig for andre end brudgommen.)

Mod aften forlader bruden, ledsaget af sine veninder, i højtideligt optog sit barndomshjem. På en vogn kører hun med brudgommen til hendes nye hjem under bryllupstilråb: Hymen, o Hymenaie!

Ved ankomsten til huset lyder ved siden af lykke og -velsignelsesønsker også grove spot og -drillevers. Disse skulle afværge gudernes misundelse, idet man således stillede brudeparret i et dårligt lys, så de i lykke på ingen måde overgik Guderne. Derefter sang brudgommens venner og brudens veninder i vekselsang et bryllupsdigt:

Her bryllupssangen for brudeparret med kongelige aner - Hector* og Andromache**.
Bruden blev hentet fra Theben og bragte mange skønne ting med sig, guld armbånd, purpurstoffer, utallige sølvbægere og elfenben.

(*Trojansk helt, som forårsagede at Troja gik op i flammer. Den senere prins Paris, som dræbte Akilleus.)

(** En af amazonerne i kampen mellem gudesøn og barbar kvinde med blanke våben.)

Lig Guderne drager brudeparret ind i Troja:

”Fløjterne klinger så sødt, blandet med citarklang,
skingrende lød skralderne, jomfru koret istemte
andagtsfuldt en hellig vise, som steg til æteren
i guddommeligt ekko...

Langs alle stræder...

Vinblandingskander og skåle...

Røgelsesdufte blandet med myra og kanelkrydderi
steg op; og de ældre kvinder jubede og alle mændene
opløftede en festlig jubelsang.

Den fjerntreffende Gud (Apollon) med lyren bekræftede deres sang,
Guderne priste dem ligesom Hector og Andromache blev prist.”

Brudeparret blev ledt ind i kammeret til brudesengen og ældre, ægteskabserfarne kvinder lagde dem i seng. Denne opgave blev også udført af Sappho.

Mens de unge mænd og kvinder festede, stillede brudeføreren sig foran kammeret som dørvogter. Han blev foretrukket af de utålmodige unge folk som målet for deres spot. Sappho lod dem spotte:

”Han ved døren har fødder som 7 favne,
hans sko er lavet af 5 oksehuder,
10 skomagere måtte plages dermed.”

Dørvogteren måtte så melde brylluppet for fuldendt og vise lagenet i brudesengen frem for at bevidne brudens mødom.

Det var skik, at brudgommen lod bruden sove, mens han selv sluttede sig til sine venner.

Pigekoret ventede uden for døren og sang om morgenen opvåkningssangen.

På en lertavle eller et potteskår er indskrevet denne Hymne, hvor Sappho anråber Guderne:

”Kom herhen, fra Kreta til den hellige dalbund,
hvor der er en herlig lund med æbletræer og med altre,
der damper af røgelse.

Køligt vand bruser gennem æblegrenene,
Og hele pladsen er omskygget af roser,
Og slummer sænker sig ned fra de vuggende blade.

Derinde er en for heste nærende eng,
prangende med fuldblomstrende forårsblomster,
og anis-urten udånder sød duft.

Milde vinde går forbi.

Kom så, Kypris, tag du festkransene
og udskænk i gyldne skåle nektar –
fest glædens rige gaver!”

Helenemaria Christensen 2008